

25 жовтня 2019

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АРХІТЕКТУРИ ТА БУДІВНИЦТВА
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗА МАТЕРІАЛАМИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, МОЛОДИХ УЧЕНИХ
І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

**«АРХІТЕКТУРНИЙ РИСУНОК
У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»**

5. Юсупова М. Ф. Эффективность использования информационных технологий (ИТО) / М. Ф. Юсупова, В. К. Сидоренко // Наука і освіта : науково-практичний журнал Південного наук. центру АПН України. – 2006. – № 3–4. – С. 124–128.

УДК 72.014

Лугова І.А.

Асистент кафедри архітектури будівель та містобудування

Остапенко П.

Студентка

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
Навчально-науковий інститут архітектури та будівництва*

ОРДЕРНА АРХІТЕКТУРНА КОМПОЗИЦІЯ – ВИКОРИСТАННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ

У статті розглянуто, як саме сприймається ордерна архітектурна композиція, де використовується, звідки бере свій початок. Приведена класифікація основних видів ордерів та їх характеристика.

Ключові слова: ордер, ордерна композиція, античність, колона.

Аналіз джерел. Ціла низка видатних архітекторів практиків часу Альберті, Серліо, Палладіо, Віньола, Делорма залишили роботи, присвячені правилам побудови архітектурних ордерів. Найбільшої популярності набув трактат Віньоли, який на основі багатьох античних споруд та вивченні досвіду Вітрувія дав свою систему п'яти ордерів архітектури, чим сприяв популяризації класичного спадку та грамотному застосуванню ордеру в архітектурній практиці.

Постановка проблеми. Звідки ж з'явився архітектурний ордер? Як інтерпретували ордер різні стилі? Антична архітектура зародилася на початку першого тисячоліття до нашого часу в Елладі, а найбільш яскравого розквіту давньогрецька архітектура досягла в V-IV столітті до нашого часу. Греки створили тектонічну систему ордеру як сукупності форм визначеної стильової характеристики, призначених для гармонічного поєднання художнього образу споруди з її

конструктивною системою. Певний порядок несучих частин та частин стійково-балкової конструкції, які несуться – їх структура та художня обробка мають назву ордер.

Виклад основного матеріалу. Основні ордери отримали назву від областей часів античної Греції, де вони виникли і склалися як художня та конструктивна система: доричний, іонічний, коринфський. Членування ордера на несучі частини та частини, що несуться – пов'язані системою архітектурних обломів, що зробило ордерну систему до середини V ст. до нашого часу основним художнім прийомом архітектури класичної Греції.

Закони та традиції грецької класичної тектоніки ордерних композицій успадкували римляни. Вони широко та успішно застосовували художні форми доричного, іонічного та коринфського ордерів, створюючи грандіозні споруди з надзвичайно розкішним оздобленням. Самі ордери втрачають функцію тримальної конструкції, а здебільшого прикрашають будівлю, розчленовуючи стіну по горизонталі. З'являються багаторусні ордери. Також римляни створили свої ордери – тосканський і композитний.

Єдиний трактат римського архітектора та інженера другої половини I століття до нашого часу Марка Вітрувія Полліона, який повністю дійшов до наших часів, «Десять книг з архітектури». Це енциклопедія технічних знань того часу. Вітрувій викладає першу відому нам теорію архітектури, у якій велике місце відводиться побудові ордерів.

Естетична досконалість античного зодчества була настільки велика, що протягом півтора тисячоліття суттєво впливала на розвиток архітектури. В епоху відродження побудова ордерів була канонізована. Майстри класицизму в канонах ордерної системи бачили лише основу побудови архітектурної форми.

Європейська архітектура наступних періодів була заснована на використанні архітектурних ордерів. Кожен стиль по-своєму інтерпретував ордер. В епоху бароко ордер втрачає конструктивність, його трактування підкреслено декоративністю та пластичністю. Часто використовується розкрепований ордер. В епоху класицизму відбулося повернення до «правильного» використання ордеру та

пропорцій Ренесансу. Широко використовувався ордер в добу еклектики, а також з перервами протягом усього XX століття. А постмодерністи іронічно та пародійно використовували класичні форми, свідомо порушуючи їх правила.

Що таке тектоніка? З чого складається ордерна система? Тектоніка є найважливішим елементом архітектурної композиції. **Тектонікою** називається конструктивна будова архітектурної споруди, використана в художніх цілях. Додавання тектонічної архітектурної форми відбувається значно пізніше, ніж виникає конструкція. Тектонічною вона стає в процесі художнього вдосконалення.

Так, наприклад, найдавніша стійково-балочна система стала тектонічною лише в середині I тис. до н.е. в архітектурі античної Греції при формуванні системи ордерів. **Ордерна система** чітко розділила всі частини, надавши їм відповідну конструктивну форму. Основними елементами ордера є вертикальний елемент – **колона** і горизонтальний – **антаблемент**. Верхнім завершенням колони є **капітель**. Внизу вона має – **базу** (крім доричного ордера). Антаблемент складається з трьох горизонтальних елементів. Це **архітрав** – несуча кам'яна балка, **фриз** – місце розташування поперечних балок, що виходять торцями(**тригліфами**) на фриз. Площини фриза між тригліфами називаються **метопами**. Часто фриз виконував роль декоративного пояса, покритого рельєфним декором. Верхній горизонтальний елемент, винесений за площину фасаду для організації водовідведення, називається **карниз**.

Коротка характеристика п'яти ордерів:

Доричний ордер (Рис.1, б)

- Відсутність бази колони (У давньогрецькій архітектурі)
- Канелюри колони примикають одна до одної без доріжок між ними

ними

- Капітель колони складається з абаки і ехіна.
- Поверхня фризу являє собою чергування тригліфів і метоп

Іонічний ордер (Рис.1, в)

- Канелюри колони розділені доріжками
- Капітель має дві протилежно розміщені волюти
- Фриз не поділений на тригліфи та метопи

Коринфський ордер (Рис.1, г)

- Являє собою дальший розвиток іонічного ордеру
- Канелюри колони розділені доріжками
- Пишна подовжена капітель має невеликі наріжні волюти та вкрита стилізованим листям аканту

Складний ордер (Рис.1, д)

- Являє собою поєднання коринфського та іонічного ордерів
- Тут коринфська капітель має великі іонічні волюти

Тосканський ордер (Рис.1, а)

- Спрощений варіант доричного ордеру
- Стовбур (фуст) колони не має канелюр

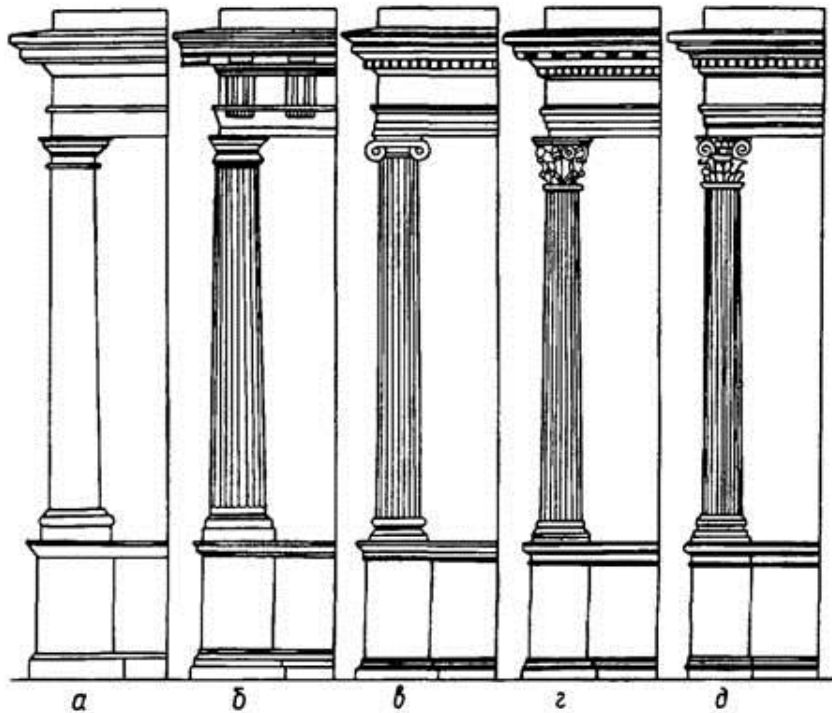

Рис.1. Види ордерів

Ордерні системи – **дорична, іонічна і коринфська** – є закінченими системами художніх форм, образно відображають міцність, стійкість і характер внутрішніх зусиль в конструкції. Поступове наростання навантаження до основи колони виявлено поступовим її потовщенням (**ентазісом**). Вертикальна спрямованість внутрішніх зусиль підкреслюється **канелюрами** (борозенками) на тілі колони. В умовах яскравого сонячного освітлення колона без канелюр

виглядала б плоскою. Канелюри підкреслюють її циліндричну форму. Основний конструктивний вузол – стик колони і антаблемента – пластично акцентований капітеллю.

Будівлею або спорудою можна викликати у людини відчуття тяжкості, масивності або, навпаки, легкості. Розглянемо на прикладі архітектурних ордерів античної Греції (Рис.2, Рис.3).

Рис. 2 Доричний ордер

Рис.3 Іонічний ордер

В основі ордерної системи лежав саме антропологізм світогляду та світовідчуття античних греків. «Чоловекоподобіє» впливало на все античне надання відповідної форми, в якому втілювалося головне вихідне положення в світогляді – існування і взаємодія чоловічого і жіночого начала в природі і житті. Саме тому грецькі зодчі (вони ж скульптори) розробили в рамках єдиної стійко-балкової конструктивної системи два головних ордера: «чоловічий» – доричний і «жіночий» – іонічний.

У відповідності зі своїм символістським призначенням дорична колона мала просту капітель, була кремезної, розширювалася донизу, а її ентазіс нагадував напружені м'язи. Іонічна колона відрізнялася грайливістю завитків капітелі і стрункістю силуету. З'явився пізніше третій ордер – «дівочий», коринфський, був просто ошатний, як

наречена, і теж без будь-яких натяків на демонстрацію розподілу внутрішніх напружень.

Як я вже говорилося, контрастні грецьким були досліді тектонізма давньоримських зодчих, які лише прикрашали потужні стіни «накладними» арочними і ордерними елементами, не піклуючись про тектонічну правдивість результатів таких дослідів. Тому тектоніку римських споруд можна назвати образотворчою. Прикладом може слугувати найбільший амфітеатр Стародавнього Риму (Рис 4).

Рис.4. Колізей, м. Рим, Італія

Рис.5. Велика лаврська
Дзвіниця, м. Київ, Україна

Прикладом української пам'ятки архітектури є Велика лаврська дзвіниця в м. Київ. Являє собою восьмигранну чотирьохярусну башту із позолоченим куполом. Діаметр основи дзвіниці — 28,8 м., висота — 96,52 м. Перший ярус Великої дзвіниці оброблено під руст, другий оздоблено 32 доричними колонами, які стоять групами між вісьмома вікнами. Третій ярус оточений 16 іонічними колонами, по дві між вісьмома арками. Четвертий ярус оформлений групами легких римсько-коринфських напівколон. Для будівництва дзвіниці була використана класична схема ордерної архітекtonіки. У будівлі спостерігаються лише деякі елементи барокового стилю: спарені

колони, розкріплені карнизи, обриси завершення глави. Також залежно від задуму споруда може викликати відчуття статичної врівноваженості або, навпаки, динамічної спрямованості.

Висновки та перспективи подальшого розвитку. Ордерну систему почали використовувати ще з V-IV ст. до н.е. і продовжують використовувати до нашого часу. Ордери – канонічні, так як створені за чіткими правилами побудови і мають свою одиницю вимірювання – модуль. Сприймається як чітко вибудована, організована на принципах ритму і метру, без пластичних форм, статична композиція.

УДК 378.015.31:72]:75-043.2

Кузьменко Г.П.
Викладач 1 категорії
Кропивницький будівельний коледж

ВПЛИВ ЖИВОПISY TA KOЛЬOPY HA MAЙBYTНЬOГО APXITEKTOPA

У статті розглядається вплив живопису та кольору на майбутнього архітектора; функції, параметри кольору та їх характеристика в архітектурі; психофізіологічний вплив кольору на майбутнього архітектора.

Ключові слова: живопис, архітектор, майбутній архітектор, образотворче мистецтво, фарби, колір.

Виклад основного матеріалу. Живопис – один з основних видів образотворчого мистецтва. Він існував з найдавніших часів, але всебічний розвиток отримав у XIV-XVII ст., коли було встановлено розподіл мистецтв на жанри й почала розповсюджуватися техніка олійного живопису [1].

Живопис пов'язаний з фарбами та безпосередньо з кольором. Колір є одним із головних засобів художньої виразності. В житті